

Niekoľko praktických rád pre prácu so žiakmi s vývinovými poruchami učenia na stredných školách

Potrebné je uvedomiť si, že žiak s VPU:

- má ťažkosti nie len vo zvládaní školských povinností, ale i v bežnom osobnom živote,
- spravidla nerád číta a pracuje s textom,
- nestačí pracovnému tempu ostatných spolužiakov, nakoľko potrebuje viac času na osvojenie, precvičenie a utvrdenie učiva,
- musí vynakladať viac úsilia pri zvládaní školských povinností ako intaktní žiaci, ale dosiahnuté výsledky nie vždy zodpovedajú tejto vynaloženej snahe,
- máva problémy v priestorovej, alebo časovej orientácii, ťažšie vníma istý časový úsek,
- nie je schopný naplánovať si čas, nevie odhadnúť potrebný čas na vykonanie úlohy,
- má ťažkosti so zapamätaním si zadávaných domácich úloh,
- oproti intaktným žiakom si ťažko dokáže nájsť vhodný spôsob učenia sa (podľa oslabení jednotlivých funkcií – fonetické, zrakové, motorické,...),
- ťažko si zapamätáva nové pojmy,
- býva rýchlo unavený,
- často podáva nevyrovnané výkony,
- pri nesprávnom procese integrácie študenti so VPU pôsobia ako málo snaživí, pohodlní, lajdáci, bez záujmu o vec, nastupujú pocity menejcennosti, neschopnosti, prejavy úzkosti, má nízke školské sebahodnotenie a postupný odpor ku škole, prejavujúci sa problémami v správaní, vzdorom, nechotou spolupracovať, utiekajú sa do svojho sveta, či k vyhľadávaniu nevhodných partii a omamných látok.

Možnosti postupov v procese edukácie:

- zohľadňovať individuálne pracovné tempo, primerane predĺžiť čas pri jednotlivých činnostiach,
- poskytovať časový priestor na pochopenie, osvojenie a precvičenie učiva,
- snažiť sa o používanie názorných pomôcok a o multisenzoriálny prístup v priebehu vyučovacieho procesu,
- dať možnosť krátkeho oddychu a relaxácie podľa aktuálnej potreby žiaka,
- viesť k hľadaniu správneho a vyhovujúceho štýlu učenia, časového rozvrhu – menej a pravidelne radšej ako jednorázovo a dlhý čas,
- preferovať formu skúšania, ktorá žiakovi viac vyhovuje,
- netrvať zbytočne na dlhom zápise preberanej učebnej látky, pretože tieto poznámky nie sú

- použiteľné napríklad pri domácej príprave z dôvodu nečitateľnosti, efektívnejšie je viesť žiaka v čase, keď ostatní robia zápis učebnej látky k vyhľadávaniu odpovedí z učebnice na otázky týkajúce sa preberaného učiva, alebo k práci s encyklopédiou, internetom a pod.,
- umožniť používanie praktických prehľadov a tabuliek, ktoré je potrebné žiaka naučiť používať a ľahko sa v nich orientovať (ich návrh, výber a používanie konzultovať s rodičom žiaka),
  - dysgrafikom tolerantne hodnotiť aj práce týkajúce sa rysovania, technických výkresov, výtvarných prác,
  - kontrolovať pochopenie prečítaného textu,
  - dať možnosť pracovať s diktafónom - nahrávanie preberaného učiva, neznamená to však, že dovoľíme nahrávať priebeh celej vyučovacej hodiny,
  - zväžiť používanie počítača ako kompenzačnej pomôcky,
  - akceptovať písanie tlačným písmom,
  - v slovenskom jazyku preferovať tiché čítanie s overením pochopenia textov pred hlasným čítaním, zväžiť vhodnú formu diktátu napr. komentovaný diktát, dopĺňovačka, písanie skráteného diktátu a pod., naučiť pracovať s kompenzačnými pomôckami a jazykovými slovníkmi, ktoré používať nie len pri osvojovaní, ale podľa potreby i pri preverovaní vedomostí, výrazný dôraz klásť na objasňovanie neznámych slov, dať možnosť využívať audio knihy, dlhšie práce napríklad zo slohu písať na počítači s využívaním opravného korekčného programu, dôraz klásť na komunikatívnu zložku, aby žiak získal potrebnú slovnú zásobu najmä z profesijného odboru, ktorý študuje.
  - v cudzom jazyku v úvode preberanej lekcie je vhodné skúšať slovíčka za sebou, neskôr preskakovane tak, že učiteľ povie výraz v cudzom jazyku a žiak po slovensky, pri písomnej forme skúšania využívať najmä dopĺňanie, výber odpovede, spájanie, všetko napísané zväčšeným písmom, akékoľvek prehľady gramatiky a iné pomôcky ktoré žiak potrebuje má mať k dispozícii na lavici, ak zadávame domácu úlohu písomnou formou, lepšie je voliť dopĺňovanie do predtlačeného textu, v domácej príprave vyžadujeme predovšetkým osvojovanie slovíčok,
  - v náukových predmetoch nehodnotiť chyby v písomnom prejave, zamerať sa na obsahovú správnosť, poskytovať jednoduchý výt'ah základného učiva, ktorý je prehľadne rozčlenený, so zvýraznenými novými kľúčovými pojmami, u žiakov so slabšou slovnou zásobou klásť rovnaký typ otázok, využívať obrázky, schémy, prehľady, tabuľky, ale najskôr je potrebné naučiť žiaka sa v nich orientovať,
  - v matematike nehodnotiť chyby, ktoré vznikli z nesprávneho prečítania textu, čo je napríklad typický priestupok dyslektikov pri riešení slovných úloh, zlé prečítanie zadania môže spôsobiť neadekvátny postup riešenia, preto v matematických písomných prácach kontrolovať nielen výsledky, ale aj správnosť postupu, môže dôjsť k chybám, ktoré vznikli z nesprávneho vysporiadania sa s grafickým priestorom, alebo z neschopnosti dodržať správnu úpravu,
  - v písomných prácach predĺžiť čas podľa potreby, využívať najmä formu krúžkovania správnej odpovede, prípadne dopisovania krátkej odpovede, vhodné a tiež veľmi osvedčené je písomné skúšanie formou predtlačeného testu s možnosťou voľby správnej odpovede, písomné práce pripravovať písmom Arial, veľkosť písma 14, riadkovanie 1,5, zvýrazňovať podstatu úlohy (podčiarkovaním, tučným písmom a pod.), pre uľahčenie orientácie v texte

využívať prehľadné členenie, zvýrazniť oddelenie jednotlivých úloh a otázok, ak je to potrebné, ponechať kompenzačné pomôcky i pri samostatných prácach,

- pri hodnotení dať zažiť pocit úspechu, chváliť aj za minimálnu snahu, hodnotenie a klasifikácia by mali vychádzať zo znalosti o symptómoch poruchy, hodnotiť len javy, ktoré žiak zvládol, používať aj iné spôsoby hodnotenia napr. bodové hodnotenie, špecifický a individuálny prístup pri klasifikácii aplikovať na všetkých vyučovacích, predmetoch, do ktorých sa premietajú známky postihnutia, výkony hodnotiť objektívne a spravodlivo,
- na hodinách praktického vyučovania pri orientácii používať skôr digitálne hodiny, váhy...
- poskytnúť používanie pracovného postupu s vyznačením jednotlivých krokov napríklad pomocou sledu obrázkov, jednoslovnnej osnovy a podobne,
- používanie slovné komentovanie postupu pri práci,
- preferovať niekoľkonásobné praktické skúšanie pracovného postupu pred teoretickým osvojením.

Pre bližšie oboznámenie sa s podrobnými postupmi pri vzdelávaní žiakov SŠ s VPU odporúčame:

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia (VPU) v strednej škole Doplnok k Vzdelávaciemu programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia (ISCED 3), zo dňa 31. augusta 2011 s platnosťou od 1. septembra 2011.

Metodický pokyn č. 21/2011 hodnotenie žiakov stredných škôl.

Zdena Michalová: Špecifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na školách středních, Tobiáš, Havlíčkův Brod 2004, ISBN 80-7311-021-0.

Olga Zelinková: Cizí jazyky a specifické poruchy učení, Tobiáš, Havlíčkův Brod 2005, ISBN 80-7311-022-9.

Z odbornej literatúry spracovala Adriana Žlebková, špeciálna pedagogička CPPP a P Martin.